

SZÜKSÉGES SZEMLÉLETVÁLTÁSOK

Ebben a tanításban szeretném felvázolni, milyen területeken van szükség alapvető szemléletváltásra a 21. század magyar kereszténységében. Merthogy szükség van rá, az teljesen biztos. Hiszen ha körbenézünk, azt látjuk, hogy a gyülekezeteink erőtlenekek, a kereszténység hiteltelen, nagyon ritka a természetfeletti megnyilvánulása, és számban illetve létszámukban is folyamatosan csökkennek a gyülekezetek. Készült egy nemzetközi helyzetelemzés Európa egyházairól, amelyhez kapcsolódik egy tudományos alapossgággal készült előrejelzés is. (Ez megtalálható például a Prágai Baptista Teológia honlapján „Etnic Religions in Europe” címmel). Ha nem történik alapvető szemléletváltás az európai egyházban, akkor Angliában 2030-ra megszűnik a metodista egyház (Wesley ébredési egyháza!), 2033-ban bezárják az utolsó anglikán templomot is (ez Anglia állami egyháza!), és 2036-ra eltűnnek a baptisták is. A többi európai országban is hasonló arányú lesz a kereszténység megszűnése. Az Európa Unió pedig 2050-re iszlám fennhatóságú lesz, amelyben a kereszténység csak egy elenyésző kisebbséget fog kitenni. Ezek a 2006-os tudományos előrejelzések. De ugyanezt mutatják a hazai statisztikáink is: az evangéliumi egyházak folyamatosan fogynak, és az elvállastalanodás jellemző a népegyházakra is. A nyugati kereszténység soha nem volt még ekkora válságban. És kétezer év után most elérkezett az az időszak, amikor afrikai, dél-amerikai és ázsiai misszionáriusok kezdenek Európa felé áramlani, hogy újraevangélizálják a kereszténység mára ateistává vált bölcsőjét. Mert jelenleg a világ két legatesitább országa Franciaország és Németország – a katolicizmus és a protestantizmus bölcsője!

Az általános világmissziós helyzetkép után szeretném a helyi gyülekezet szempontjából megvizsgálni a leépülés legfontosabb okait és a ránk váró teendőket. A bibliaiskola tanításai ezeknek a feladatoknak adják meg a bibliai alapjait.

1. MILYEN JELEI VANNAK A GYÜLEKEZET LEÉPÜLÉSÉNEK?

A most következő jellemzést Hegyi András teológiai tanár jegyzetének alapján állítottam össze, aki a természetlenné és Isten számára használhatatlanná vált gyülekezet neurotikus gyülekezeteknek nevezi. Az ilyen neurotikus gyülekezetek problémái öt fő területen nyilvánulnak meg, ezeket fogjuk most vázlatosan áttekinteni. Érdemes ezekkel a jellemzőkkel bátran szembenéznünk, mert egy diagnózist lehet tagadni vagy figyelmen kívül hagyni, de az soha nem vezet gyógyuláshoz. Ha viszont a diagnózisra ráépül egy helyes terápia, akkor az életet menthet.

1. A neurotikus gyülekezet drámai szervezet

A neurotikus gyülekezeteknek olyan vezetőkre van szükségük, akiknek tekintélyét mindenki elismeri, akikre büszkék lehetnek, mert az az ő vezetőjük! Alapvetően mindent, ami az *övék*, féltékenyen őriznek és maguknak tartanak meg. Az ilyen gyülekezetben mindig valami nagy dologról beszélnek vagy nagy dologba fognak, de csak ritkán sikerül bármit is eredményesen befejezniük. Ha viszont bármilyen apró eredményt is elérnek, azt szeretik azonnal, hatalmas körítéssel és túlzásokba csomagolva megünnepelni. Folyamatos összehasonlítási kényszerben élnek, és ebből szeretik azt kiolvasni, hogy ők valamiben biztosan jobbak a többiekénél. Aztán ezt középpontba helyezik, a negatív különbségekről azonban nem szabad beszélni. Általában mindenki mással szemben nagyon kritikusak, azonban azt nem tűrik el, hogy őket bármiben is kritizálják. Másoktól elvárják a folyamatos alkalmazkodást, ők maguk azonban nem képesek az alkalmazkodásra. Nem szeretnek a problémákkal és hibákkal szembenézni, inkább mindent a szőnyeg alá sepernek. Csak az a lényeges, ami látszik, és erre a külső látszatra kínosan ügyelnek.

2. A neurotikus gyülekezet gyanakvó szervezet

Aki ilyen gyülekezetben él, annak mindig ügyelnie kell minden szavára és tetteire, mert úgy érzi, valaki mindig figyel és bármikor elszámoltathatja. Jellemző, hogy mindent meg kell indokolni és meg kell magyarázni. Nem gondolhat, mondhat vagy tehet szabadon bármit, mert a többiek minden mögött rejtett szándékokat látnak, és minden mögött okokat és célokat kutatnak. Az ilyen gyülekezetben felügyelnek minden információt, és az információáramlás központosított illetve cenzúrázott. Nem lehet és nem is szabad úgy viselkedni, mint otthon vagy barátok között, folyamatosan álarcokat kell hordani, és a magánélet az ilyen közösségekben nem nyitott. Az emberek nem befogadók, csak azokat fogadják el, akik megfelelnek bizonyos feltételeknek, és készek alávetni magukat a gyülekezeti törvényeknek és vezetőknek. Ha valaki elhagyja ez ilyen gyülekezetet, soha nem vizsgálják meg az okát, hanem mindig és azonnal az illetőt hibáztatják és kárhozzátják.

3. A neurotikus gyülekezet elszigetelt szervezet

Rideg, bizalmatlan és gyanakvó mindenkiel szemben, aki nem tartozik lehetőleg már gyermekkorától kezdve a csoporthoz. Különösen óvatosan kezelik a „világból” megtérteket. A gyülekezet állandóan önmagára, a saját tagjaira és alkalmaira koncentrál, és teljesen megfedekezik a külvilágról. A cél a bennlévők igényeinek kiszolgálása, az önszórakoztatás. A közgondolkozásra jellemző az elitizmus, és az ebből fakadó nyílt vagy becsomagolt gőg és lenézés mindenki más felé, aki nem hozzájuk tartozik. Másokban mindig a hibákat látják, és saját maguk nézetein és teljesítményein kívül semmit nem tudnak értékelni vagy jónak elfogadni. A világ eseményeitől és más közösségektől is távolságtartásban élnek, sőt még büszkéek is erre, ezt valamiféle kegyes erénynek titulálva. Minden, ami a gyülekezeten kívüli, eleve gyanús és bűnös. Már a pusztta tájékozottság és a más iránti érdeklődés is veszélyezteti a gyülekezetet, a túl nyitott embereket az ilyen közösségek előbb-utóbb kivetik magukból. Sok pletyka és belső, rendezetlen feszültség terheli az amúgy is túl közeli, „befülledt” testvéri kapcsolataikat. A tagok egymásról „mindent” tudnak, és épp ez öli meg a közösségüket, amelyből a bizalom és az őszinteség alapvetően hiányzik. A neurotikus gyülekezetek létszáma fogy, a szaporulat csaknem egésze a gyülekezeti gyerekek betagolásából fakad, de jellemző, hogy azokat sem tudják megtartani.

4. A neurotikus gyülekezet túlszabályozott szervezet

A túlszabályozottság semmiféle spontánitást és egyéni kezdeményezést nem tűr meg. Nem szeretik a kezdeményező, ötletgazdag és dinamikus embereket, az ilyeneket gyorsan „alázatra tanítják”. Olyan dolgokat is szabályoznak és bevasalnak, amiket a Biblia nem szabályoz. Bibliai szintre emelik a tradícióikat. Ésszerűtlen és kicsinyes megszokások és szabályok merevvé és lélektelenné teszik az istentiszteleteket. Még a gyülekezeti tagok is feszélyezve érzik magukat a gyülekezetben, nemhogy az érdeklődő kívülállók, akik sohasem tudják, mikor és mivel szegnek meg valamiféle íratlan szabályt, ami miatt szégyelniük kell magukat. A gyülekezetben a változások legnagyobb része elhal, mire a megvalósításig eljutna. Jellemző hibájuk, hogy a nem lényeges dolgokra óriási idő- és energiamennyiséget pazarolnak, és hajlamosak a felszínen leragadni. Ezernyi funkciót és bizottságot hoznak létre, rengeteg alkalmat szerveznek, a gyakorlatban azonban ezek nagy részének semmiféle következménye nincsen.

5. A neurotikus gyülekezet elnyomó szervezet

Távolságtartó, személytelen, bürokratikus és hatalmi módszerekkel dolgozik a közösségi életében. A benne élők szigorú ám íratlan hierarchiában élnek. Gondosan ügyelnek ennek a fenntartásában, és folyamatosan éreztetik az erőfölényüket. Az „alattvalóknak” nem szabad túl kezdeményezőkké vagy egyéniségekké válniuk. Majd ha idősebbek lesznek, „megérnek”, „kipróbáltakká válnak”, vagy bekerülnek a vezetők köreibé. Félnak mindenfajta változástól, rugalmasságtól és a szabályoktól, a megszokott dolgoktól való eltéréstől. A „szolgálati út” betartása az egyik legnagyobb erény. Az uniformizáltság és a vak – kérdések nélküli – engedelmesség (a gyülekezet vezetésének, nem az Istennek!) a másik legnagyobb erény. A vezetőket életkoruk, gazdasági helyzetük, családi súlyuk és emberi tekintélyük alapján választják – nem az elhívásuk és alkalmasságuk alapján. A vezetőket nem lehet kritizálni és számon kérni, hibáiknak és bűneiknek nincsenek következményei.

Szeretnék mutatni egy táblázatot, amelyet az Apológiai Kutatóközpont anyaga alapján állítottam össze, azt egy kicsit pontosítva és kiegészítve. Ez a táblázat megmutatja az egészséges és az egészségtelen szemléletet a gyülekezetben. Az itt szereplő jellemzők közül sok előfordult a neurotikus gyülekezetek jellemzésében, de most szeretném a bibliai minta mellé tenni a mai gyülekezetekben egyébként eléggé általános negatív torzulásokat:

EGÉSZSÉGES SZEMLÉLET	EGÉSZSÉGTLEN SZEMLÉLET
AZ ÜDVÖSSÉG	
Isten ajándéka, kegyelemből adatik, hit által elfogadható, hatása tettekben is megnyilvánul. Kizárólag Isten megtartó szeretete és hatalma a garanciája.	Odaszánás és szolgálat által kiérdemmelhető vagy ezek nélkül elveszthető. Gyakorlatilag a hívő vallásos teljesítményétől függ.
AZ IGAZSÁG	
Jézus Krisztus személye és a Biblia kijelentése	A közösség sajátos tanainak összessége illetve a saját felekezeti / gyülekezeti bibliaértelmezésük
A KERESZTÉNYSÉGÜK CÉLJA	
Istent megismerni, tisztelni, szeretni és szolgálni. Istenen keresztül az emberek felé az evangéliumot hirdetni.	Isten tetszését elnyerni és megtartani a szolgálat révén.
Jézushoz hasonlónak válni.	Isten nagy embereihez hasonlónak válni.
A GYÜLEKEZET	
Lelki közösségben van minden más keresztény felekezettel is.	Egyedül üdvözülő / elit közösség, amelynél nincs jobb.
Aki oda születik, vagy ott jut hitre, máshova is illetve betagozódhat	Mindenkinek ott kell maradni, ahol megtért vagy a hova született.
Az ott tartó erő: a Jézus és az övéi iránti szeretet.	A közös félelmek / közös felsőbbrendűségi tudat tartott.
A PÁSZTOR ÉS A VEZETŐSÉG	
A szolgálatra Isten hívta el és tette alkalmassá	A lelkipásztorság szakma és megélhetés
Teológiailag képzett, a lelkülete jó. Alázatos, nem hiszi, hogy mindent tud, és folyamatosan képi magát.	Teológiailag képzett, de a lelkülete sérült. Felsőbbrendű, azt hiszi, hogy mindent tud.
Éli is mindazt, amit másoknak tanít.	Amit másoknak tanít, azt ő maga nem éli.
Az egész Bibliát végigtanítja.	Elsősorban a kedvenc témáiról tanít.
Tekintélye a Biblia hűségese tanításán alapul.	Tekintélye állítólagos élményein, csodás képességein alapul.
Isten kegyelmének felszabadító örömhírét hangsúlyozza.	Az Isten elvárásait / az ember kötelességeit hangsúlyozza.
Az örömhír és a Lélek átformáló hatásában bízik.	A tagok megfélemlítésben / szabályok betartatásában bízik.
A hívőket a Biblia tanulmányozására és felelős alkalmazására bátorítja.	Átvesszi a tagoktól a bibliaértelmezés feladatát és erkölcsi döntésük felelősségét.
Példát ad és motivál	Uralkodik és megkövetel

Minden tagot bátorít, hogy találja meg a szolgálatát.	Mindent a meglévő vezetők csinálnak, más nemigen jut szolgálathoz.
Szolgálatát és tekintélyét arra használja, hogy az embereket építse.	Arra használja az embereket, hogy az ő szolgálatát építsék.
Istennek és a gyülekezetnek is felelősséggel tartozik.	Csak Istennek tartozik felelősséggel, embernek nem.
Bátorítja a kritikus gondolkodást.	A kritikát lázadásnak tekinti.
Egyet nem értés esetén hajlandó együttgondolkodni.	Aki nem ért vele egyet, annak megkérdőjelezi a hitét vagy a jellemét.
A GYÜLEKEZET TAGJAI	
Keresztények és tanítványok is.	Csak keresztények, de nem tanítványok. / Azt hiszik, hogy csak ők igazi tanítványok és keresztények.
Folyamatosan növekednek, érnek.	Lelkileg kiskorúak maradnak.
Sokfélék maradhatnak, személyiségük érték.	Egyformává válnak, könnyen felismerhető, hogy hova tartoznak.
Ők maguk is kereshetik és megtalálhatják Isten akaratát.	A vezetők mondják meg nekik Isten akaratát.
Isten előtt felelősek önmagukért.	A vezető(ik) előtt felelősek önmagukért.
Önálló döntéseket tudnak hozni, lelki-szellemi értelemben is a saját lábukon állnak.	Szinte mindenben a közösségtől függenek.
Nem evilág szerint élnek, de a világban.	A világban a világ szerint élnek. VAGY nem evilág szerint élnek, és kivonulnak a világból.
Minden talentumukkal sáfárkodhatnak a gyülekezeti és a polgári életben.	Csak a gyülekezetet szolgáló talentumukat tekintik értékesnek.
A SZOLGÁLATOK	
Indítéka az Isten és minden ember iránti szeretet.	A gyakorlatban főleg az emberi elismerések és a statisztikai eredmények számít.
A szükséges szervezést nem hanyagolják el, de a Szentlélekre hagyatkoznak.	Az emberi szervezetségen van a hangsúly. VAGY: elvből nem szerveznek semmit, mindent a Szentlélektől várnak el.
A hívők egymást építve növekednek. Mindenki részt vesz a szolgálatban.	A vezetők akarnak mindent csinálni. VAGY: muszáj mindent nekik csinálni, mert nem számíthatnak a tagokra.
Minden eredményért Istennek adnak hálát.	Emberek kerülnek a figyelem középpontjába.
A szolgálatok támogatása önkéntes és elegendő.	Folyamatos nyomást gyakorolnak a hívőkre, hogy adakozzanak, mert enélkül nem lenne elég adomány.
Az adományokat egyszerre több megbízott felelős kezeli, akiknek rendszeresen el kell számolniuk a vezetőség és a gyülekezet felé.	Az adományokat a vezető(k) kezeli(k), és senkinek sem kell róluk elszámolniuk.
A KÖZÖSSÉG	
Az embereknek alkalmuk van megismerni egymást (házicsoportok, közös szolgálatok, stb.)	Senki se ismer senkit, nincs emberi közösség. VAGY: a sok program vagy állandó missziózás miatt nincs is magánélet.
A tagok szervezeten és spontán is összejöhetnek.	Csak a vezetőség által kiadott programoknak van helyük, a magánakciókat tiltják.

AZ ISTENTISZTELET	
A bibliai rend fegyelme alatt áll. A hagyományos formák értelmét mindenki ismeri.	Fegyelmezetlenség és zűrzavar uralja. A hagyományos formák jelentőségét kevesen értik.
Szükség esetén lehetőség van a változtatásra.	Szükség esetén sincs lehetőség a változtatásra. VAGY: mindig minden változik.
A Szentlélek szabadon munkálkodhat.	Minden szigorúan a vezetők által meghatározott programot követi.
A tagok igyekeznek tekintettel lenni egymásra.	Mindenki csak a saját élményeivel törődik.
A középpontban Jézus áll.	A középpontban emberek állnak. (A prédikátor, a zenészek stb.)
AZ EVANGÉLIZÁCIÓ	
Jézushoz akar vezetni.	Elsősorban az adott gyülekezetbe akar vezetni.
A program nyitott és egyértelmű.	A program megtévesztő, sokszor eltér a meghirdetettől és a gyülekezet általános gyakorlatától (mézesmadzag).
A keresők mindenre rákérdezhetnek és mindent végiggondolhatnak.	A kérdésekre kitérő válaszokat kapnak. VAGY: bizonyos dolgokat elhallgatnak előlük. VAGY: mindent egyszerűen el kell fogadniuk.
A látogatók szabadon jöhetnek, maradhatnak vagy mehetnek. Van, aki személyesen törődik velük, és bátorítja őket az Isten keresésében.	Nyomást gyakorolnak rájuk, hogy azonnal vagy mielőbb döntsenek a csatlakozás mellett. VAGY: egyáltalán nem törődnek velük.
A TÖBBI FELEKEZETHEZ / GYÜLEKEZETHEZ VALÓ VISZONYULÁS	
A vezetők bátorítják más keresztény felekezetek megismerését, a közös missziót és karitatív munkát, de a sajátosságok és a közösséghez való hűség feladása nélkül. Más gyülekezetek sikerében és kudarcaiban egyaránt osztozni tudnak.	A vezetők tiltják vagy nehezményezik a más gyülekezetekbe való látogatást, más felekezetek kiadványainak olvasását, illetve minden közös tevékenységet. Más gyülekezetek gondjai mindig a közösség önigazságát növelik.

Természetesen lehetne ezt még tovább részletezni, de már így is eleget beszéltünk a problémákról. Ennyi bőven elegendő ahhoz, hogy megvizsgáljuk a saját gyülekezetünket, vajon szükséges-e a reformáció. Térjünk át tehát a megoldásokra és a tennivalók átgondolására.

2. A BIBLIAI GONDOLKODÁSMÓDBAN SZÜKSÉGES SZEMLÉLETVÁLTÁSOK

Ezt nevezhetjük a teológia reformációjának is. Alapvetően három nagy területen van szükség ma a bibliai alapok helyreállításában – most ezt is csak egy rövid összegzés erejéig áll módomban felvázolni:

1. Kegyelem-központúság

Ez Isten kegyelmének és szeretetének középpontba állítását jelenti. Ez egyfajta bibliai „pozitivizmus”, amely a kritika helyét bátorít, a hiányok hangsúlyozása helyett a meglévőket erősíti, a bűnnel való folyamatos és egysíkú moralizálás illetve az ítélettel való fenyegetés helyett motiváló és megvalósítható pozitív alternatívákat mutat be a kommunikációjában és az életpéldájában egyaránt. Valaki ezt úgy fogalmazta meg: „senki ne arról beszéljen, hogy mit *nem* tesz és mitől vagy kitől határolja el magát, hanem hogy mit tesz és kit fogad be”! Az embereknek mára elégük lett a folyamatos erkölcsi kioktatásból, főképpen egy teljesen hiteltelenné vált kereszténység szájából, ezért nem arra kíváncsiak, mit nem tesznek jól és mi nem működik, hanem arra, hogy hogyan kell és hogyan lehet jól csinálni és helyesen, boldogan élni. És ezt elsősorban nem hallani, hanem látni akarják.

A kegyelem-központúság a gyülekezeti életben az elfogadás helyett befogadást, a kicsinyesség és a törvényeskedés helyett egymást gazdagító és kiigazító szeretet-közösséget, a magunk cselekedeteibe vetett bizalom helyett az Isten cselekedeteibe vetett hitet és bizalmat jelenti.

2. Bibliikus karizmatikusság

Sajnos a *karizmatikus* kifejezés hazánkban egy nagyon leterhelt kifejezés lett, amit általában rosszul használnak, ha egyáltalán használnak, mert főképp a történelmi egyházakban a karizmatikusság veszélyes, szakadár, szektás vagy lenézett jelzővé lett. Azonban az evangéliumi egyházak zöme is rosszul használja ezt a kifejezést, mert leginkább egy kegyességi stílust, zenei világot, bizonyos tanítók vagy irányzatok befolyását értik alatta. Karizmatikus az, aki lazán öltözködik, lazán éli a kereszténységét, dicsőítő zenét hallgat, Derek Prince könyveket olvas, Vidám Vasárnapot néz vagy nyelveken imádkozik – és lehetne folytatni a sort. Azonban a *karizma* egy bibliai kifejezés, amely szó szerint a Szentlélek ajándékát jelenti, és nem egy kegyességi stílust vagy keresztény felekezeti csoportosulást. A bibliai karizmatizmus a Szentlélektől való függést és a Szentlélek személyének, munkájának, ajándékainak, vezetésének középpontba állítását jelenti. Erre pedig igen nagy szükség van, ugyanis az Ószövetségben az Atya személye volt a középpontban, Jézus eljövételével a Fiú személye lett a középpontba, de pünkösöd óta jelenleg a Szentlélek személye munkálkodik itt közöttünk! Erről viszont a tradicionális és az evangéliumi gyülekezetekben sincsen megfelelő mélységű tanítás, az úgynevezett karizmatikus egyházak pedig gyakran túlhangsúlyozzák az ide vonatkozó dolgokat. Mindenesetre a legfontosabb tény, hogy a bibliai karizmatikusság a teológiai reformáció egyik sarokköve, azonban ez nem azt jelenti, hogy ki kell dobálni a régi énekeskönyveket, mert Isten csak a dobbal és basszusgitárral kísért zenét hallgatja örömmel, vagy hogy a Szentlélek helyett Szent Szellemet kell mondani, mert ez mutatja azt, hogy mi előbbre tartunk a bibliaismeretben, mint a többiek.

Szeretném röviden és vázlatosan összefoglalni, mit jelent a bibliai karizmatikusság. Jelenti a Szentlélek személyéről és munkájáról való rendszeres tanítást, a Szentlélek vezetésének keresését, a rendszeres, mély és közbenjáró imaközösségeket és a böjtöt. A kegyelmi ajándékokról szóló tanítást és azok használatát a gyülekezetben, az elhívás és karizmák alapján történő munkamegosztást és az egyetemes papság tekintélyelvű gyakorlását. Jelenti a gyülekezet demokratikus vagy diktatórikus vezetése helyett a teokratikus presbiteri vezetést. A bibliai karizmatikusság jelenti a valós Isten-élmények megosztását a bizonyágtételekben, a bátor személyes evangélizációt, az örömteli gyülekezeti életet és istentiszteleti formát, és nem utolsósorban az olyan dicsőítést, legyen az bármilyen stílusú vagy műfajú, amely nem csupán éneklés vagy művészi előadás, hanem valóságos szolgálat és istenimádat.

Természetesen nem véletlen, hogy ezek a jellemzők, vagyis a bibliai karizmatikusság az amúgy is karizmatikusnak nevezett gyülekezetekre és egyházakra jellemzőbb. Kár lenne ezt a tényt elhallgatni. De azt sem szabad elfelejteni, hogy számos bibliai értelemben nagyon is karizmatikus katolikus, református, evangélikus vagy baptista gyülekezet működik, amelyekben lehet, hogy még az évszázados egyházzenei kultúra a jellemző, de működnek a kegyelmi ajándékok, működik a teokrácia és működik az erőteljes, Isten Szent Szellemével átítatott szolgálat és evangélizáció. Azt szeretném, ha megjegyeznék, hogy a karizmatikusságnak bibliai alapjai vannak, nem felekezeti! Meggyőződésem, hogy minden felekezet minden gyülekezetének, és benne minden hívő embernek ilyen értelemben karizmatikusnak kell lennie! De ez nem egy keresztény szubkultúra uniformizálását jelenti.

3. Polemikus választeológia

Az egyház állandó kísértése a gettósodás, egy olyan élet- és kultúraidegen életforma kialakítása, amely elveszíti a kapcsolatát a saját korával és környezetével. Az ilyen gyülekezetek mindig a számbeli csökkenés, a szellemi leépülés és a lassú de biztos halál lejtőjére lépnek rá. Ennek az egyik gyakori kísérő jelensége illetve ismertető jele a sajátos szókinccs, az úgynevezett kánaáni beszédstílus, és az a beszűkült témaválaszték és mondanivaló, ami a kommunikációt jellemzi, legyen az akár prédikáció, evangélizáció vagy személyes bizonyágtétel. Sok gyülekezet vasárnapról vasárnapra olyan témákról gondolkodik, amelyet már vasárnapi iskolás korukban kiveséztek, amikor a prédikátor felolvassa az alapigét, a tagok többsége már

tudja, nagyjából mi fog elhangozni, és mindaz, ami Isten üzeneteként kihirdettetik az ilyen gyülekezetekben, alig van kapcsolatban a még a gyülekezet saját tagjainak a hétköznapi életével sem, nemhogy az egyházon kívül élőkével. Tipikus jelensége a gettósodásnak az a szekuralizált gondolkodásmód, amely világiasságnak és bűnnek kiabálja azt, ha az istentiszteleten filmekre hivatkoznak, sőt, ha még vetítenének is belőle, az már maga lenne a fertő az ilyen emberek szemében. Persze mindegyikőjük lakásában ott van a televízió, és azzal semmi problémájuk nincsen, hogy otthon esetleg lelkiismeretfurdalás nélkül megnéznék olyan filmeket is, amelyeket szégyellnének, ha kiderülne, de a gyülekezetben csak Ábrahámról és Mózesről lehet beszélni.

Azonban ideje rájöttünk arra, hogy ha bezárkózunk egy sajátos keresztény szubkultúrába, amelyben teljesen másképp kell öltözködni, viselkedni, beszélni, mint a gyülekezeten kívül, magunk rekesztjük ki mindazokat, akik nem születtek bele, vagy nem elég kitartóak, hogy minden akadályt leküzdve beerőszakoskodjanak az ilyen közösségekbe. De jellemzően az ilyen gyülekezetek rövid időn belül kihalnak. Mert egészen másra van szüksége ma az embereknek. Megdöbbenő tapasztalatom az, hogy ma Magyarországon tíz emberből kilencnek Istenre szüksége lenne, de az egyházból köszöni szépen, nem kér. Nem látja értelmét, hogy gyülekezetbe járjon, mert úgy gondolja, hogy ott semmivel nem tudnak hozzájárulni a boldogulásához, nem kap válaszokat az őt érintő és érdeklő kérdésekre, csak ki akarják használni és meg akarják fejni anyagilag. Sajnos ez az általános helyzetkép napjainkban. És erről bizony tehetünk is! De ellene is tehetünk, sőt, tennünk is kell, mert amíg ezeken a dolgokon nem változtatunk, addig meddőségre, kudarcokra és lassú de biztos elmúlásra vagyunk ítélve!

Mit kell tennünk a kommunikációnkat tekintve? Meg kell újítanunk az istentiszteleteink rendjét, minél inkább bevonva a gyülekezetet is a történésekbe. Mert az istentisztelet nem egyszemélyes lelkipásztori showműsor, amelynek a közösség csupán közönsége lehet. Meg kell újítanunk a kommunikációs stílusunkat, ami jelenti a témaválaszték teljes átfésülését, és az előadási módot is. Nem élhetünk az állandó bűn-ostorozásból, mert az egy idő után unalmas és egysíkú, ráadásul nem is a leghatékonyabb módja annak, hogy egy emberben maradandó változást érzünk el. Viszont ideje lenne végre arról is beszélnünk, ami minden embert érint és érdekel, és amelyekben a Bibliának is van mondanivalója. Válaszolnunk kell a vallási plurarizmus, a New Age, az egyre jobban és nyíltabban terjedő okkultizmus és a posztmodern kihívásaira. Válaszolnunk kell az erkölcsi problémákra, a házassági- és szexuális problémákra, a túlzott anyagiasságra és a tudomány új kihívásaira (pl. bioetika, klónozás). Válaszolnunk kell a társadalmi problémákra, a szegénységre, a munkanélküliségre, a média-függőségre, a globalizációra vagy a nacionalizmusra, a politikai viszonyokra és a társadalmi, közéleti kihívásokra. Beszélünk kell a drogról, az internetfüggőségről és a pornográfiáról, és nem csak azt kell elmondanunk, hogy ezek bűnök, hanem utat is kell tudnunk mutatni a szabadulásra, és egy járható, motiváló alternatívát helyettük. Beszélünk kell az egészséges testi, lelki és szellemi életvitelről, amibe a sport és a testkultúra éppúgy beletartozik, mint az egészséges étkezés vagy a lelki egészségmegőrzés. Reagálnunk kell a világ eseményeire, a mozikban futó filmekre, az aktuális bestsellerekre, divatirányzatokra vagy zenei slágerekre. Miért? Mert erről szól a mai emberek élete! És Isten nem egy vallásos zugot akar az életünkben, hanem áthatni a mindennapjainkat, formálni a gondolkodásunkat, és befolyásolni a véleményalkotásunkat. Nem lehetnek a keresztények a legtájékozatlanabb, legközömbösebb és legegysíkúbb gondolkozásúak a mai társadalomban, mert akkor teljesen jogosan kerülnek el bennünket az emberek, mert ugyan ki akar egy ilyen közösségbe tartozni. Arra tanít a Biblia, hogy ebben a világban kell élnünk és szolgálnunk Krisztust, de nem e világ rendje szerint – ami azt jelenti, hogy nem bűnösen! A világot a Biblia mindig két előjellel használja: vagy az emberek közösségét, a társadalmat és a kultúrát érti alatta, és akkor erre mindig igent mond, vagy a bűnt – erre viszont mindig nemet. Sajnos sok keresztény keveri össze ezt a kettőt. Hangosan kiabál a modern zene ellen a gyülekezetben, miközben rendezetlen testvéri kapcsolatokkal, haraggal, irigykedéssel, parázna vágyakkal, alkohol-problémákkal, pletykálgatással, kisebb-nagyobb lopásokkal és hazugságokkal éli az életét. A kultúrával baja van, de a bűnnel nincs baja. Csakhogy ez a Bibliában pont fordítva van! Nekünk nem a világ és a benne élő emberek ellen kell harcolnunk, hanem a bűn ellen, és a világ megmentéséért!

3. A SZÜKSÉGES SZEMLEÉTVÁLTÁSOK

Már az eddigiekben is láttuk, hogy napjainkban Jézus Krisztus üzenete és egyháza annak ellenére szorul ki az emberek életéből, hogy a természetfeletti és a hit iránti igény és érdeklődés folyamatosan növekszik. A

keresztény Európa földünk talán legkevésbé keresztény földrészévé válik, és sok gyülekezet csak vegetál az üresen kongó templomépületeiben és a kis létszámú gyülekezeteiben, miközben néhány kisebb felekezet próbálja kétségbeesetten leutánozni a másutt jól működő modelleket, bízva valamiféle gyors sikerben. Én a magam részéről hiszem, hogy el fog jönni egy új reformáció, nevezhetjük ébredésnek is, mert vagy megújulunk és betöltjük a Jézus Krisztus által ránk ruházott küldetésünket, vagy kimozdul a gyertyatartónk a helyéről, és eltűnünk az egyháztörténelem sülyesztőjében.

Sokan sokféleképpen gondolkodnak és írnak hazánkban is arról, hogy mi lehet a megoldás arra, hogy felrázzuk gyülekezeteinket a lassú haldoklásból. Vannak, akik az egy-kétórás dicsőítésben, mások a házicsoportokban, megint mások a személyes tanítványozásban és vannak, akik a tan megtisztításában vélik felfedezni egy megtérőkben gazdagabb jövő kulcsát. Én egészen biztosan nem tudom megválaszolni azt, hogy mit kell tennünk, néhány észrevételem azonban van azzal kapcsolatban, hogy a szemléletünkben miben kellene változtatnunk, ha nem csak túlélni akarunk, hanem Isten országát hatalmasan felépíteni. Néhány ilyen szemléletváltást megmutató ellentétpárt szeretnék az alábbiakban kifejtetni, bízva abban, hogy témát adhat vezetői megbeszélések, bibliaórák, imaközösségek vagy prédikációk során. Még egyszer megismétlem, nem megoldások ezek, inkább gondolatébresztő vélemények, amelyeket becsületesen és biblikusan át kellene gondolnunk, és azután alkalmaznunk kellene személyes és gyülekezeti életünkre egyaránt. Az ellentétpárok első felében az általános hozzáállásunk, míg vele szemben a szükséges és biblikus szemlélet megfogalmazása áll.

1. Minden felekezet és gyülekezet a maga királyságát építi. EHELYETT kezdjük el együtt *Krisztus királyságát* építeni!

Talán mindannyian láttunk már olyan filmet, amely ínségben, fogságban játszódott, és egyetlen szelet kenyér szinte tömegverekedést váltott ki az éhező szerencsétlenek között (egyesek talán át is élték ezt). Amikor nagyon kevés van, akkor az nagyon fontossá válik a számunkra, és megharcolunk minden egyes falatért. A bőség idején az ember sokkal békésebb és nagyvonalúbb. Ez a szomorú kép jut eszembe, amikor a gyülekezeteinkre gondolok. Harcolunk egymással a néhány megtérőért, mert annyira kevés van belőlük. Magunknak akarjuk az erőforrásokat, az épületeket, az embereket, a jobb szolgálattevőket, a több pénzt – de ez csak arról tesz bizonyosságot, hogy elkeseredettek és szegények vagyunk, akik már csak magukban bízhatnak. Ha őszinték mernénk lenni, felismernénk, hogy a legtöbb felekezet és gyülekezet a maga királyságát építi, és megerősített falakkal veszi körül, amelyen kívül mindenki gyanús és nemkívánatos. Jézus Krisztus azt mondta a főpapi imájában: *Én azt a dicsőséget, amelyet nekem adtál, nekik adtam, hogy egyek legyenek, ahogy mi egyek vagyunk: én őbennük és te énbennem, hogy tökéletesen egygyé legyenek, hogy felismerje a világ, hogy te küldtél el engem...* (János 17:22-23) És nem kevesebbet jelent, mint hogy a Jézusról való bizonyágtétel elsődleges csatornája az övéinek egysége. Ezzel szemben mit lát a világ? Azt, hogy a felekezetek lenézik egymást, hogy az üzenetük legnagyobb része abban áll, hogy mit tanítanak vagy gyakorolnak rosszul a másik felekezetben, a keresztények egymással vitatkoznak, egymást ítélgetik, egymást akadályozzák és járatják le sokszor éppen a nem hívők előtt. A karizmatikusok lenézik a tradicionális gyülekezeteket, a történelmi egyházak leszektázzák a néhány éves kis létszámú közösségeket, van legalább háromféle imahét, vannak városok, ahol legalább ötféle pásztor kör, de egy halmazba valahogy nem férünk bele. Mert az a halmaz, hogy Jézushoz tartozunk mindannyian és ugyanaz a küldetésünk, valahogy nem elég jó nekünk. És mindenki építi a maga királyságát. Nem kér segítséget és nem is ad a másoknak. És ha valaki bejön a kis királyságába, akkor foggal-körömmel ragaszkodik hozzá, és ha végül egy másik gyülekezetben köt ki, akkor azt veszteségként éli meg, és elkezd másokat hibáztatni vagy támadni. Szomorú, hogy ez így van, mert ez nem jó bizonyágtétel Krisztus mellett, aki egységet akart a tanítványai között. És nem csak valamiféle elméleti egységet, ami nélkülöz mindenféle valós megnyilvánulást, bizalmat, szeretetet és tetteket! Sok nem hívő emberrel beszélgettem erről, és nem azt kifogásolják, hogy ennyire sokfélévé vált a kereszténység, hanem azt, hogy miért nem jövünk ki egymással, ha ugyanarra a kősziklára építkeztünk.

Ha túllátunk Európán, és a magunk gyarló tapasztalatainkon, elgondolkozhatunk, hogy azok, akiket manapság népszerű kritizálni, vajon hogyan építenek fel több ezres, sőt, nemegyszer több tíz- és százezres gyülekezeteket? Hogyan lehet, hogy mi az átlagosan 50-100 aktív főből álló templomainkból és

imaházainkból könyveket és tanulmányokat írogatunk az elképesztően növekvő afrikai vagy ázsiai megagyülekezetek vezetői ellen, hogy lejárassuk őket – holott ők is Jézus Krisztust hirdetik, és talán hűségesebben és hatékonyabban mint mi. Olyanokká váltunk, mint megannyi kis városállam, amelyek bezárkózva a falaik mögé megpróbálják elhíttetni magukkal is és egymással is, hogy egyedül ők képesek legyőzni az ezerszeres túlerőben feléjük hömpölygő ellenséget. Szomorú az a gyülekezet, amely belső viharoktól megtépzottan is azt szajkózza, hogy ezzel ezért nem akar együtt imádkozni vagy missziózni, azzal meg azért. Nincs szüksége senkire, sem a saját felekezetéből, de főleg nem a másiktól. És marad egyedül, megtépzottan, reményét veszve és keserűen. Közben mindenütt, ahol a kereszténység társadalomformáló erővé tudott felnőni, egymás mellett imádkoznak katolikusok, presbiteriánusok, baptisták és pünkösdielők. Sok helyen értették már meg vezetőik, hogy a másik gyülekezetben élő testvér a mi oldalunkon áll, akkor is, ha más tradíciói vagy tanításai vannak. De bennünket nem a tradíciók kötnek össze, hanem Jézus Krisztus, aki az Egyház Feje. És az Ő jelenlétében a krisztusi lesz az elsődleges, nem az emberi. Fontos lenne magunknak őszintén megválaszolni ezt a kérdést: a magunk királysága vagy Krisztusé számít igazán?

2. A gyülekezetek gazdagodni akarnak, hogy a gyülekezet növekedjen. EHELYETT a gyülekezetek adni és szolgálni akarjanak, hogy Isten országa növekedjen!

Ez a tétel hasonlatos az előzőhöz, tulajdonképpen annak a következménye. Olyan világban élünk, amelyben az értékünket a teljesítményünkön mérik le. Csak az számít, aki mögött jól prezentálható statisztikai eredmények szólnak – és ebben a szemléletben az ember csak egy százalékpont. Nem egy esetben lett gyülekezetek közötti hidegháború kiváltó oka az, hogy „összeveszték” egy-egy megtérőn vagy testvéren. Az előbb láttuk, hogy mivel szegények és alapvetően reménytelenek vagyunk, semmiképp nem akarunk lemondani egyetlen „emberünkről” sem, mert az *nekünk* semmit nem jelent, ha egy *másik* gazdagodik meg. Sőt, inkább bosszant. Mert a szegény görcsösen akar gazdagodni. Jézus Krisztus azonban nem az ilyen irigy gazdagodásra és eredmény-hajszolásra hívott el bennünket, hanem a szolgálatra. Nekünk nem egymás elől kell megmenekítenünk az embereket, hanem a kárhozat elől – mert nem magunknak menekítjük meg, hanem Istennek! A jó sáfár azt akarja, hogy a gazdája vagyona növekedjen, míg a rossz sáfár viszont magának gyűjt, és Isten nem áldja meg az önzést, akkor sem, ha az Ő nevében tesszük azt. Hadd ismétljem meg: az, hogy az én munkám vagy áldozatom következtében valaki más gazdagodik meg, nem hogy irritáló vagy elkésztető nem kellene legyen, hanem éppen ez a krisztusi út. Gondoljuk meg, mi a gazdagságunkat, az életünket Neki köszönhetjük, amit ő tett, abból nem ő profitált, hanem mi.

Talán túl sokszor használunk rossz birtokos jelzőt, amikor az épületeinkre, az eszközeinkre, a hangszerreinkre vagy az embereinkre gondolunk – általában azt mondjuk: a mienk. Pedig valójában nem a mienk, hanem Krisztusé. És vajon Jézus Krisztus öröme leli-e abban, hogy valamit vagy valakit mi visszatartunk attól, hogy hasznos eszköz legyen *mások* kezében? Nem szomorodik meg a Szentlélek az irigységünk láttán? Ismerek olyan missziótársaságot, ahol minden eszköz Krisztusé. És ez nem csak elmélet, hanem azt jelenti, hogy ha egy testvér elkéri a projektort vagy a hangrendszert, akkor egyszerűen odaadják. Ismerek olyan evangélistát, aki ugyanolyan szívesen szolgál más felekezetben is, a sajátja mellett is, mert nem egy felekezet gazdagítása a célja, hanem Isten országának a gazdagítása, és nem egy egyházat szolgál, hanem Krisztust szolgálja. Ellenben sajnos olyat is hallottam már, amikor egy egyház vezetősége megtiltja az evangélistájának, hogy másik felekezet gyülekezetében szolgálhasson. Szomorú. Isten az önzetlenséget mindig megáldja, míg a fukar ember általában magányosan és szegényen marad. Fontos megváltoztatnunk a szemléletünket ezen a téren is: nem a tulajdonszerzés és az erőforrások felhalmozása a cél, hanem a sáfárság, minden javunk felhasználása! Soha ne feledjük, mindenünk, amink van, csak átmenetileg van nálunk, mert nem a mienk, hanem a mi Urunké. Ha használatra kéri tőlünk, vegyük megtiszteltetésnek, hogy adhatunk valamit – másokon keresztül, akár egy másik gyülekezet vagy felekezet tagjain keresztül – magának Istennek. Aki így tud tekinteni magára és mindenre, ami az övé, egészen biztos, hogy folyamatosan gazdagodni fog.

3. Közös hitvallás, teológia és kegyesség megteremtése, egyfajta egyetemes egyház létrehozása. EHELYETT közös imádságra és dicsőítésre van szükség, valamint a misszióban való nyitottságra azokon a pontokon, ahol együtt lehet munkálkodni egy város vagy egy nemzet életében.

Az ökumenikus mozgalom célja egyfajta közös hitvallásban, gyülekezeti énekekben, liturgiában, kegyességben és teológiában megmutatkozó egység. Valószínűnek tartom, hogy éppen ezért nem volt és nem is lesz működőképes. Aki mögött van már közösen megélt múlt, egy sor élmény és abból fakadó tanulságok, nem tudja megtenni, hogy átlép rajtuk – a tradíciók éppen ezért szükségesek és jók, persze csak addig, amíg még értjük a lényegüket és szolgálnak bennünket. Úgy gondolom, nem lehet és nem is szabad elmosni olyan határokat, amelyek sokszínűvé tesznek bennünket, mert az így kialakított „egység” uniformizálna és megkötözné bennünket. De nem is ez az egység bibliai értelme! A megtérés vagy a Jézushoz való tartozás nem törli el a személyiségünket vagy az emlékeinket, hanem meggazdagítja az életünket. Valljuk be őszintén, több évszázada felépült eszmerendszereket közös nevezőre hozni szinte lehetetlen, akkor is, ha mindegyik a Bibliára hivatkozik, ezért nem valószínű, hogy lesz egységes dogmatikája vagy liturgiája az ezerszínű kereszténységnek. Van azonban néhány olyan része keresztény életünknek, amely nem nélkülözheti az egységet és a közösséget testvéreinkkel.

A közbenjáró imádság és az Isten dicsőítésében való részvétel, az Isten munkájáról való bizonyosság, amelynek a célja a másik megerősítése, elsősorban közösségben értelmezhető cselekedete a keresztény embernek. Az, aki alázasan inkább elkerüli a teológiai tételekről való meddő vitákat, nem ítélné el, sőt, sok esetben józanságról és szeretetről tesz tanúbizonyosságot. Viszont az, aki még csak imádkozni sem akar egy másik kereszténnyel, és ennek indoklására listája is van, voltaképpen lenézi a másikat, és ugyanolyan, mint a farizeus, aki hálát adott azért, hogy nem „olyan”. Egymással szemben állva lehetnek ellenérzéseink, sérelmeink, érveink, de ha mindketten Isten előtt borulunk térdre, akkor Őelőtte egyformán bűnösök és kegyelemre szorulóak vagyunk. Az Istenhez való viszonyulásunk közben egymáshoz képest eltűnnek a különbségek. Ezt kellene végre megértenünk, hiszen ha az úrvacsorában nem is értünk egyet, de abban egyet kell értenünk, hogy az evangéliumot hirdetni kell és a kárhozat felé tartó embertársainkat meg kell mentenünk. Ez minden felekezetnek közös célja, így az értük való közbenjárás, bötölés sem felekezetfüggő. Sok bibliai igehely bizonyítja, hogy Isten oda küldi az áldását, ahol a testvérek egyetértésben élnek, és oda küldi a megtérőket is. Gondoljunk bele, ugyan miért adna Isten oda megtérőket, ahol patvarkodás, irigykedés, versengés, rivalizálás van? Csak kiábrándulna és csalódottan mélyebbre bukna az ilyen megtérő – ezért maradnak szegények sokszor gyülekezeteink. Aki azonban tudja a másikat önzetlenül szeretni, aki megtanulja a másikat elfogadni, arra mindig a nagylelkűség, a tisztelet, az alázat jellemző, és ez jó illata Krisztusnak! Érdemes lenne végre meglátnunk, hogy azok, akik féltékenyen őrzik saját portáikat, ahol a tiltó rendelkezésektől és szabályoktól visszhangzik a közösség, ahol a másik gyülekezet felé csak a kritikákat lehet hallani, általában kisebb a növekedés, mint azokban a gyülekezetekben, ahol a nyitottságot, az elfogadást hirdetik, és gyakorolják is a vendégszeretetet, a közös imádságot, a közös szolgálatokat más gyülekezetekkel és felekezetekkel.

Ami a közös missziómunkát illeti, a legtöbb kérdés ott szokott felmerülni, hogy ha több gyülekezet együtt hirdeti az evangéliumot, az utógondozást ki fogja végezni, vagyis hogyan „osztóznak” meg az érdeklődőkön, esetleges megtérőkön. Ez a kérdés abban az esetben és azokban a gyülekezetekben szokott felmerülni, ahol a misszióhoz való viszonyulást alapjában nem értették meg. Mindenki ismeri azokat a tanulmányokat és statisztikákat, amelyekből kiderül, hogy evangélikációs alkalmakon és istentiszteleteken a megtérők alig 1%-a fogadta el Krisztust, míg barátaikon és természetes kapcsolataikon keresztül több mint 90%. Ez azt jelenti, hogy a megtérőknek csak egy nagyon kicsi része „esik be” a missziós alkalmainkra, a legtöbben valakivel együtt érkeznek, és számukra majdnem hogy semmitmondó annak a személye, aki pulpituson áll, kérdéseikkel és esetleges megtérési szándékukkal sem hozzá fognak fordulni először, hanem ahhoz, akivel együtt érkeztek. A misszió elsődleges eszköze és csatornája tehát nem a közösen megrendezett program, vagyis a keret, hanem a barátság és a kapcsolat azokkal, akik már tagjai valamelyik résztvevő gyülekezetnek. Ez pedig eleve meghatározza az utógondozás irányát. Azt a tapasztalatok szerint néhány betérő embert pedig az alkalmak után spontán kialakuló beszélgetésekben és lelkipozásban résztvevő, általában közösen delegált tagok egyike-másika fogja pártfogásba venni, akiket az együttműködő gyülekezetek erre a célra állítanak közösen munkába. Viszont akik idáig eljutnak, azok általában már megtanultak úgy gondolkodni, hogy Isten országának gazdagságáért kell szolgálniuk, nem a sajátjukért. Jómagam több ilyen rendezvény és több éven át tartó együttműködés szervezésében és lebonyolításában vettem részt, és azt tapasztaltam, hogy a gyülekezetek egy része eleve elzárkózott a közös szolgálattól, a résztvevők viszont

már nem féltékenykedtek egymásra. Azt is levonhatom tanulságul, hogy a második csoportnak sokkal több istenélménye és megtérője volt, mint az elsőnek.

4. Személyközpontúság: egyes emberek dolgoznak a gyülekezetben, akikhez szolgálatok sokasága kötődik. EHELYETT szolgálat-központúságra van szükség, amelyben a test minden tagja hivatását betöltve funkcionál, a szolgálati területekhez kapcsolódnak emberek.

A legtöbb gyülekezet még mindig személyközpontú, sőt, ha pontosabban kellene fogalmazni, lelkipásztor-központú. Ő az az ember, akit azért fizetünk, hogy helyettünk dolgozzon. Jó esetben van néhány bizalmasa, őket nevezzük előljáróknak, akiknek néhány feladatot le tud osztani, de ha ezt nem tenné, maguktól ők sem tennének semmit. Lehet, hogy erősen sematizáló ez a kép, és tudom, hogy sok gyülekezetben ez nem így működik, de az általános helyzet mégis ehhez közelít. Sok oka van ennek. Igaz, hogy a szocialista éra már tizeöt éve letűnt, mégis mindig túl sok maradt üledékként az egyházon belőle. Legszembetűnőbben a misszióhoz való hozzáállásban érhető tetten, hiszen negyven évig nem mehetek ki a gyülekezetek evangélizálni, ezzel belterjessé és befelé fordulóvá váltak, és ezt azóta is csak keveseknek sikerült levetkőzniük. Lemérhető ez azon is, hogy az aktívan missziózó és növekedő gyülekezetek hazánkban néhány kivételtől eltekintve mind az elmúlt tizenöt-húsz évben indultak el. A másik hozadéka éppen a személyközpontúság, a „papos” gyülekezetmodell megrekedése. Ez természetesen másfélezer évre nyúlik vissza, egészen az egyház klérus-laikus megosztásáig, de aki össze tudja hasonlítani a nyugati, kapitalista és alapvetően individualista rendszerben működő gyülekezetek struktúráját a volt szocialista országok egyházi rendszereivel, könnyen észreveheti, hogy a szocializmus, mivel nem támogatta az egyházat, kiölte a hívőkből a hitük megélésében és a szolgálatban megmutatkozó individualizmusát is – ami egyébként a reformáció egyik ugródeszkája volt. Ehhez hozzájön az a tény, hogy az újkori egyházi gyakorlatban a lelkipásztorok öt-tíz, legjobb esetben sem több, mint tizenöt évig maradnak egy-egy gyülekezetben, azután továbbállnak, a gyülekezet pedig elkezdhet hozzászokni egy új ember új elképzeléseihez, céljaihoz és módszereihez. A lelkipásztor nem tagolódik be a gyülekezetbe, nem lesz a része, mégis a legtöbb dolog tőle függ, ez pedig kiszolgáltatottá teszi a gyülekezetet.

Az újszövetségi gyülekezetekben nem volt laikus és klérus közeg, ez csak a 4. században alakult ki. Természetes volt, hogy a gyülekezet életében mindenki részt vett, és ahhoz anyagi lehetősége szerint, elhívása és kegyelmi ajándéka szerint hozzá is járult. (Érdekes módon az ideje szerint nem volt a lehetőségek között, a munkára és az elfoglaltságra hivatkozva senki nem maradt távol az istentisztelettől, míg manapság ez a leggyakoribb oka a gyülekezeti passzivitásnak.) Sajnos mára az egyetemes papság elve mindössze egy nem is túl gyakran hangoztatott elméletté korcsosult, hiszen az „egyszerű” gyülekezeti tagok sok esetben még információval sem rendelkeznek a gyülekezet céljait, erőforrásait, munkáit illetően. Hiányzik a szisztematikus tanítás a kegyelmi és szolgálati ajándékokról, hiányzik a felhatalmazással történő szolgálatba állítás, ahogy ez az Apostolok Cselekedetiben sok esetben kísérte az új munkatársak beállítását. Hiányoznak azok a szolgálati területek is, amelyeket nem az egyháznak kellene intézményesített formában végeznie, hanem a helyi gyülekezeteknek kellene saját életkörüzetükben felvállalniuk, mint például a diakónia. Az Újszövetség huszonegy kegyelmi ajándékot, és ezzel szolgálati területet néven is nevez, ezekből jó, ha az egynegyede van jelen az általános gyülekezeti gyakorlatban, és azt is a gyülekezetnek csak egy kicsiny hányada „birtokolja”. Mivel a legtöbb gyülekezetben a tagság inkább formatív mint személyes, azaz az alkalmakon való megjelenéshez kötött, mint a személyes kapcsolatokhoz, a szolgálatok felelős leosztásához szükséges bizalom sem tud kialakulni vezetők és vezetettek között.

Mi lenne a megoldás? Tisztázni kell a gyülekezet célkitűzéseit és a megvalósítás útját. Ezt minden gyülekezeti taggal meg is kell értetni, ami történhet rendszeres tanítás és gyülekezeti fórumok útján, de nem spórolható meg a személyes átbeszélgetés sem. A gyülekezetbe újonnan bekerülőket azonnal be kell tagolni valamelyik szolgálatvezető alá is, mert a hívő élet célja nem a templomépület rendszeres látogatása, hanem a szolgálatban való aktív részvétel. Ezzel kapcsolatos a következő ellentétpár, amivel folytatni szeretném:

5. A gyülekezet célja a „szolgáltatás” biztosítása – ez pedig a „hivatalosok” dolga, vagyis a lelkészeké és a szolgálatvezetőké. EHELYETT a gyülekezet célja a saját életterületében lévő emberek felé való szolgálat – és ez mindannyiunk feladata és felelőssége!

Sok gyülekezet, és ez elsősorban az úgynevezett népegyházakra jellemző, tevékenységének nagy részét bizonyos „szolgáltatások” biztosítása képezi – néhány helyen táblázatban, árakkal együtt ki is van függesztve a lelkési iroda falára. Ilyen „egyházi szolgáltatások” a keresztelés, a házasságkötés és a temetés. Nem az a baj, hogy ezek egyházi keretek közé kerültek szolgáltatásokká lettek, hanem az, ha kimarad belőlük a szolgálat, a Krisztus evangéliumáról szóló örömezenet, és az a valós cél, hogy nem csupán egy liturgiai elemet kell „eladni”, hanem a benne résztvevőket az üdvösségre eljuttatni. Nagyon nehéz ezt kívülről megítélni, nem is tehetjük, de valós veszélyt jelent, hogy a szolgálaton egyesek ilyen jellegű szolgáltatást ne értsenek. Mert az egyház ilyen irányú tevékenysége nagy lehetősége lehet az emberekkel való kapcsolatteremtésre és a feléjük való evangéliumi szolgálatra, azonban egészen bizonyos, hogy nem ennek kell lennie a leghangsúlyosabbnak. Amikor Pál apostol az Efézusi levél negyedik részében arról ír, hogy „... adott Isten némelyeket apostolokul, másokat prófétákul, ismét másokat evangélistákul, pásztorokul vagy tanítókul”, akkor ennek az adásnak a célját nem abban jelöli meg, hogy ők prófétáljanak, tanítsanak vagy hirdessék az evangéliumot mindenki más helyett, hanem hogy „felkészítsék a szenteket a szolgálatra”. Ez azt jelenti, hogy nem az a jó szakácsképző iskola, ahol a növendékek mindig jót esznek – hanem ahol megtanítják őket főzni! Sajnos sok olyan egyházi és gyülekezeti szemlélet és gyakorlat él, aminek a következtében a főzés tudománya és/vagy joga csak egyeseknek adatik meg. Nagyon fontos, hogy a gyülekezet tagjai jó szellemi táplálékot kapjanak, de a cél nem az, hogy életük végéig „csak etessük” az embereinket, hanem hogy megtanítsuk őket főzni, és másokat „etetni”, azaz másokról gondot viselni. Ez az egyetem papság lényege! Amíg valaki nem tud valaki mást eltartani, addig még nem érett ember, még gyerek. A felnőtt kor azzal jár, hogy már nekünk kell másokról gondoskodnunk. Ez az élet természetes rendje – és a szellemi életben, a gyülekezeti életben sincsen ez másképp. A gyülekezetünk annyira „gyerekes”, ahány olyan tagja van, akik nem szolgálnak senki felé és nem gondoskodnak senki lelki szükségéről – és annyira felnőtt, ahány ilyen szolgáló és másokat táplálni tudó tagja van. Meg kell értenünk, hogy a gyülekezetben avatott szolgálók legnagyobb, legtöbb időt, munkát és pénzt felemészítő feladata nem a rájuk bízottak táplálása, hanem az, hogy megtanítsák őket főzni, másokat táplálni. Ez egyébként a növekedés kulcsa is, hiszen így új emberekkel nem csak néhány, ezzel a feladattal megbízott vagy ezért fizetett „tisztviselő” foglalkozhat, hanem mindenki. Kár lenne erről lemondani! Már csak azért is, mert van még egy nagyon rossz beidegződése és ebből fakadóan rossz gyakorlata a mai kereszténységnek:

6. A gyülekezeti berendezkedésünk alapvetően hibás: az életterületünk a világ, a munkaterületünk pedig a gyülekezet. EHELYETT a biblikus gyülekezeti berendezkedés: az életterületünk a gyülekezet, és a munkaterületünk a világ!

Napjaink nyugati kereszténységének magába-fordulása meggyőződésem szerint nagy részben teológiai eredetű, azaz a Biblia hibás applikációjának következménye. Egészen konkrétan itt arra gondolok, hogy a „világ” szavunk, valószínűleg a középkori egyházi retorika miatt mind a mai napig egyet jelent a bűnnel. A világban élni, világi emberekkel időt tölteni, világi dolgokkal foglalkozni mind-mind bűnös dolgokat jelent. Néhány évtizeddel ezelőtt sok prédikátor idézte, hogy „ne barátokozz világiakkal, mert rád is fröccsen a sárból”. Meg is lett a következménye: a legtöbb gyülekezet elveszítette a világgal való kapcsolatát, már rég nincs kinek elmondani az evangéliumot. A hívő emberek elhanyagolnak mindenkit, aki nem hívő, nehogy bűnt kövessenek el, vagy csak megbélyegezze őket saját közösségük azzal, hogy túlságosan szabadosak, és lassan magukra maradnak. Amikor aztán eljön egy-egy evangélizációs hét ideje, óriási energiákat fordítanak abba, hogy vadidegeneket valahogy becsalogassanak az alkalmakra, mert a természetes barátságai vagy elkoptak, vagy ki se alakultak. Szoktuk mondogatni, hogy az a bizonyos „első szeretet” az, ami a megtérés után néhány hónapig, esetleg egy-két évig lázban tartja a friss gyülekezeti tagokat, akik ilyenkor állandóan misszióznának, állandóan bizonyosságot tennének. A régi hívők ilyenkor kicsit mosolyognak, kicsit irigykednek, az újak pedig előbb-utóbb „lenyugszanak”, és hozzáidomulnak a többséghez. De vajon ezt a missziós lázat tényleg az „első szeretet” motiválja, aminek azután rendeltetészerűen el is kell múlnia? Nem lehet, hogy arról van szó, hogy ha valaki megtér a „világból”, ahogy mi mondjuk, akkor annak még vannak barátai,

ismerősei, emberi kapcsolatai, akikkel megoszthatja, hogy mi is történt vele – a gyülekezet régi tagjainak pedig már rég nincs „emberük”?

A „munka” vagy a „szolgálat” a mi keresztény szlengünkben az igehirdetést, a bibliakör vezetését, ifjúsági missziót, templomgondnokságot, takarítást vagy a szeretetvendégséghez való sütemények megsütését jelenti. A legminimálisabb elvárás, hogy ha másképp nem, legalább „szolgálatként” vegyen részt az istentiszteleteken, lehetőleg valamilyen aktivitással. Aki ilyesmiket nem csinál, arra szoktuk mondani, hogy „nem szolgál semmit a gyülekezetben”. És közben hol élünk? Gondolkodásunkat a média határozza meg. Vagyis a világ. A HVG tavalyi felmérése szerint televíziót heti átlagban 25-30 órát néz egy magyar ember, míg a gyülekezetben legfeljebb 1,5-4 órát tölt el. Időnk 98%-át a munkahelyünkön, a családjunkban, az iskolában, az utcán töltjük. Vagyis a világban. A munkahelyünkön dolgozó kollegákkal, a szomszédunkban lakókkal, az osztálytársainkkal és a bolti eladókkal kommunikálunk napközben a legtöbbit. Vagyis világiakkal beszélgetünk. Úgy tűnik, nagyon is a világban élünk, és az Isten előtt értékes munkának életünknek azt a nagyon kicsi szeletét tekintjük, mit csak néhányan és csak nagyon rövid ideig „élvezhetnek”. Ezzel szemben én a Bibliában éppen az ellenkezőjét látom: a Bibliának kellene lennie annak, ami szellemileg táplál bennünket. Ha a keresztények is beleesnek abba a magyar átlagba, akik naponta négy órát tévéznek és mindössze tizenhárom percet olvasnak (HVG!), az nagy baj! Ha a gondolkodásunkat nekünk is a média formálja, és nem az Isten igéje, az nagy baj! Ha igazán csak otthon merünk őszinték lenni és elengedni magunkat, a gyülekezetben pedig kínosan ügyelünk a látszatra, az nagy baj! Ha az igazán fontos dolgokat csak a kollegákkal beszéljük meg, és a testvéreinkkel nem, mert félünk, hogy mit fognak mondani, az nagy baj! És ha a szomszédnak, a munkatársnak, a boltosnak soha nem beszélünk az evangéliumról, ha nem teszünk bizonyosságot, ha nekik nem adunk, ha feljűk nem szolgálunk, az is nagy baj! Nem lenne szabad összekevernünk ezt a kettőt, mert nekünk élni, gyökeret eresztetni, táplálkozni az Isten igéjéből, a testvéri kapcsolatokból a gyülekezet megtartó erejéből kellene, élni és szolgálni viszont a világban, mert Jézus ezt parancsolta nekünk: Menjetek el a világba, tanítani, tanítvánnyá tenni, megkeresztelni az embereket! Ez a nagy misszióparancs – és ez a lényeg!

És még néhány rövid ellentétpár a missziókkal kapcsolatosan:

7. A misszió célja az információátadás. EHELYETT azonban a misszió célja az életformálás!

Egy-két évszázaddal ezelőtt Moody, Spuergon, Whitefield, Wesley kiálltak az emberek elé az utcán, a tereken, a mezőkön, beszéltek, és az emberek megtértek. Azonban a modern korral ennek vége lett. A posztmodern és az azután élő embereket már nem elégítik ki a szavak. Nekik bizonyítékok kellene, nem érvek vagy elméletek, mert nem tudni akarják a dolgokat, hanem látni, átélni, tapasztalni, kipróbálni. Ez nem élménykereszténységet jelent, hanem valódi kereszténységet. Nem hiszek abban, hogy az ébredést konferenciák, hatalmas szellemi élmények fogják elhozni, hanem az, ha a keresztény embereket meg lehet majd különböztetni a nem keresztényektől azért, ahogyan élnek. A 2001-es Pepsi-szigeten a keresztények lakókocsijával szemben állt a Krisnás sátor. A hét végén az egyik Krisnás lány átjött, és azt mondta: „Ha ti keresztények komolyan vennétek azt, mit hirdettek, akkor én sem abban a sátorban lennék, hanem ebben a lakókocsiban.” Gandhi is mondott ilyesmit. És sokan mondanak manapság ilyesmit. Nem Jézus vagy a Biblia üzenete az, ami nem kell manapság senkinek – hanem azok az emberek és intézmények nem kellene, amelyek hivatkoznak ugyan Jézusra, de nem sokban hasonlítanak rá. A misszió célja nem az információ átadása, hanem az élet átforgalmazása. Vagyis nem evangélizációs alkalmakban és konferenciákban kellene bízunk, hanem valódi kapcsolatokat kellene építenünk hús-vér emberekkel, és előttük hitelesen, türelmesen és reálisan bemutatni azt, hogy milyen egy krisztusi ember ma, a 21. század Magyarországon.

8. A misszió célja a felekezet tagjává tenni és Isten gyermekévé tenni. EHELYETT a misszió célja Isten gyermekévé és egy gyülekezet tagjává tenni!

A legtöbb esetben öntudatlanul cserélődik fel a sorrend. Mivel erről korábban volt már szó, itt csak nyomatékosítani szerettem volna: mi Isten országát építjük először, és nem a magunk királyságát. Gyülekezet nélkül viszont nem lehet megélni a kereszténységet. Mindkettő nagyon fontos, de csak ebben a sorrendben.

9. A misszió iránya: gyertek be hozzánk! EHELYETT a misszió iránya: mi megyünk ki hozzátok!

Talán mindannyian láttunk már olyan filmet, amikor felülnézetből megszólalt egy templomharang, és az emberek mindenfelől elkezdtek összeseregleni, mert kezdődik az istentisztelet. Igen, annak idején ezért kellett a harangok. Azonban félek, ma már más idők járnak. Ez az előbbi munkaterület-életterület felcsereléséből származó rossz beidegződés, amikor azt várjuk, hogy aki meg akar térni, jöjjön el hozzánk. Jézus nem nyitott fogadóirodát, és nem írta ki a nem létező ajtajára, hogy félfogadás 10-12 óra között, hanem elment oda, ahol embereket talált. Mert ő azért jött, hogy megkeresse és megtartsa Isten szétszéledt bárányait. Sok gyülekezet még mindig azt képzelet, hogy a misszió azt jelenti, hogy kinyitjuk a templomajtót, és bentől elkezdzük kifelé kiabálni, hogy „gyertek már be, mert idebenn valami nagyszerű dolog vár rátok!” Persze tudom, ez is irónikus kép, de sokszor lényegében ezt tesszük. Elvárjuk az emberektől, hogy jöjjenek el olyan helyre, ahová nem szoktak járni, énekeljenek olyan énekeket, amik távol vannak a kultúrájuktól és a beszédstílusuktól egyaránt, üljenek egyhelyben két óra hosszat csendben, énekeljenek és imádkozzanak úgy, ahogy mi szoktunk, örüljenek annak, aminek mi örülünk. Ahelyett, hogy hagynánk őket beszélni magukról, az életükről és a problémáikról, lehetőleg olyan helyen, ahol nem kell kiöltözniük és feszengeniük a sok ismeretlen dolog miatt, ahol nem kell másképp beszélniük, mint otthon, ahol lehetnek önmaguk. Akkor talán szót értenénk velük, és ezután talán ők is meghallgatnának bennünket. De a sorrendet sajnos megint felcseréltük. Azt várjuk, hogy ők lépjenek először, pedig mi vagyunk azok, akik ismerjük a világosságot és akiket arra rendeltek, hogy keressük és mentjük az elveszöket!

10. A misszió csatornája: programok, amelyek vallásos cselekedetekből állnak. EHELYETT a misszió csatornája a természetes emberi közösség, a kultúra valamennyi értéket közvetíteni tudó csatornája által.

Hogyan lehet evangéliumot hirdetni? Csak öltönyben vagy rövidnadrágban is? Csak templomban vagy egy pubban is? Legfeljebb egy ungame játék közben, vagy biliárdozás közben is? Csak háromszáz évnél idősebb

zenei stílusban vagy rappelve is? A mai egyháznak ezek a legnagyobb viharokat és vitákat okozó kérdései. És döbbenetes, hogy az ilyen kérdésekről szóló vitákba hatványozottabban több időt és energiát öltünk bele, mint a kárhozható emberek megmentésébe! Természetesen vannak olyan kommunikációs csatornák, ahol a „zaj” elnyomja az üzenetet, és az nem éri meg a céljába. Azonban nem vagyok biztos abba, hogy a keresztény egyház liturgikus megnyilvánulása és kommunikációja kevésbé zajos és sokkal hatékonyabb lenne, mint sok a manapság nagyon vitatott evangélizációs módszerek közül.

ÖSSZEGEZVE: sokat gondolkodom, hogyan lehetne „jobban csinálni” a kereszténységünket. Hogyan tudnánk betölteni a ránk bízott küldetést ebben a kusza, magából teljesen kifordulni látszó világban. Kérdezni szerettem volna, gondolatokat felkavarni és reagálásra biztatni mindenkit, mert a tét óriási: nem csak a keresztény egyház létjogosultsága és jövője, hanem sokmilliárd embertársunk – de hogy ne mondjunk nagy szavakat, barátaink, rokonaink és szomszédaink örök élete a tét. Ez pedig mindenképpen a legkomolyabb ösztönzés arra, hogy a fontos és kikerülhetetlen kérdésekre mielőbb megtaláljuk a hatékony válaszokat és megoldásokat.